

**KEMAHIRAN INSANIAH DALAM PEMBELAJARAN
KURSUS TAMADUN ISLAM DAN TAMADUN ASIA:
PERSPEKTIF PELAJAR UNIVERSITI MALAYSIA SABAH**

ROS AIZA MOHD MOKHTAR *et al.*

4000021058

209399 -

**KEMAHIRAN INSANIAH DALAM PEMBELAJARAN
KURSUS TAMADUN ISLAM DAN TAMADUN ASIA:
PERSPEKTIF PELAJAR UNIVERSITI MALAYSIA SABAH**

PERPUSTAKAAN UMS

1400021058

**KEMAHIRAN INSANIAH DALAM PEMBELAJARAN
KURSUS TAMADUN ISLAM DAN TAMADUN ASIA:
PERSPEKTIF PELAJAR UNIVERSITI MALAYSIA SABAH**

PERPUSTAKAAN
UNIVERSITI MALAYSIA SABAH

**ROS AIZA MOHD MOKHTAR
ABD HAKIM MOHAD
EARNIE ELMIE HILMI
SARIP ADUL
AHMAD TARMIZI ABDUL RAHMAN**

PENERBIT UNIVERSITI MALAYSIA SABAH

Kota Kinabalu • Sabah • Malaysia

<http://www.ums.edu.my>

2011

Ahli Majlis Penerbitan Ilmiah Malaysia (MAPIM)

© Universiti Malaysia Sabah, 2011

Hak cipta terpelihara. Tiada bahagian daripada terbitan ini boleh diterbitkan semula, disimpan untuk pengeluaran atau dikeluarkan ke dalam sebarang bentuk sama ada dengan cara elektronik, gambar serta rakaman dan sebagainya tanpa kebenaran bertulis daripada Penerbit Universiti Malaysia Sabah, kecuali seperti yang diperuntukkan dalam Akta 332, Akta Hak Cipta 1987. Keizinan adalah tertakluk kepada pembayaran royalti atau honorarium.

Segala kesahihan maklumat yang terdapat dalam buku ini tidak semestinya mewakili atau menggambarkan pendirian mahupun pendapat Penerbit Universiti Malaysia Sabah. Pembaca atau pengguna buku ini perlu berusaha sendiri untuk mendapatkan maklumat yang tepat sebelum menggunakan sebarang maklumat yang terkandung di dalamnya. Pandangan yang terdapat dalam buku ini merupakan pandangan ataupun pendapat penulis dan tidak semestinya menunjukkan pendapat atau polisi Universiti Malaysia Sabah. Penerbit Universiti Malaysia Sabah tidak akan bertanggungjawab terhadap sebarang masalah mahupun kesulitan yang timbul, sama ada secara menyeluruh atau sebahagian, yang diakibatkan oleh penggunaan atau kebergantungan pembaca terhadap kandungan buku ini.

Perpustakaan Negara Malaysia

Data Pengkatalogan-dalam-Penerbitan

Kemahiran insaniah dalam pembelajaran kursus Tamadun Islam dan Tamadun Asia: perspektif pelajar universiti / Ros Aiza Mohd Mokhtar ... [et al.]

Bibliografi: ms.

ISBN 978-967-5224-65-2

1. Universiti Malaysia Sabah—Curricula 2. University and colleges—Curricula—Sabah. 3. Graduate students—Life skills guides. 4. Graduate students—Conduct of life. I. Ros Aiza Mohd Mokhtar, 1974-, 378.59521

LG
173
K69
K46
2011

Dicetak oleh:
Percetakan CCS Sdn. Bhd. (225662-A)

KANDUNGAN

Halaman

Prakata

Senarai Jadual

BAB 1 : PENGENALAN

1

Pendahuluan

Latar Belakang Kajian

Pernyataan Masalah

Objektif Kajian

Definisi

Kerangka Konsep

Hipotesis

Skop dan Batasan Kajian

Kepentingan Kajian

BAB 2 : SOROTAN LITERATUR

7

Pengenalan

TITAS

Kemahiran Insaniah

Kajian-kajian Lepas

Rumusan

BAB 3 : METODOLOGI KAJIAN

13

Pengenalan

Reka bentuk Kajian

Populasi dan Persampelan

Instrumen Kajian

Kesahan dan Kebolehpercayaan Alatan Kajian

Prosedur Kajian

Analisis Data

BAB 4 : DAPATAN KAJIAN DAN PERBINCANGAN 17

Pengenalan

Maklumat Latar Belakang Responden

Taburan Responden Mengikut Jantina

Taburan Responden Mengikut Tahun Pengajian

Taburan Responden Mengikut Sekolah Pengajian

Taburan Responden Mengikut Keturunan

Taburan Responden Mengikut Agama

Analisis Keberkesanan dan Kesesuaian Penerapan KI

Pemikiran Kritis dan Kemahiran Menyelesaikan Masalah

Etika dan Moral Profesional

Kemahiran Kerja Berpasukan

Pembelajaran Berterusan dan Pengurusan Maklumat

Perkaitan di antara Faktor Latar Belakang Pelajar UMS dengan Keberkesanan Penerapan KI

Perbezaan Tahap Keberkesanan Penerapan KI Mengikut Latar Belakang Responden

BAB 5 : RUMUSAN DAN CADANGAN 55

Pendahuluan

Rumusan

Cadangan

Penutup

RUJUKAN

INDEKS

SENARAI JADUAL

Jadual		Halaman
2.1	Tahap kemahiran insaniah	8
3.1	Pembahagian nilai mata	14
3.2	Kesahan dan kebolehpercayaan alat kajian	15
4.1	Maklumat latar belakang responden	18
4.2	Analisis keberkesanan dan kesesuaian penerapan KI menggunakan TITAS	20
4.3	Respons pelajar terhadap soalan 1 (CTPS 1 KIM)	22
4.4	Respons pelajar terhadap soalan 2 (CTPS 4)	23
4.5	Respons pelajar terhadap soalan 3 (CTPS 5)	24
4.6	Respons pelajar terhadap soalan 4 (CTPS 3 KIM)	25
4.7	Respons pelajar terhadap soalan 5 (CTPS 4)	26
4.8	Respons pelajar terhadap soalan 6 (CTPS 5)	27
4.9	Respons pelajar terhadap soalan 7 (CTPS 1 KIM)	28
4.10	Respons pelajar terhadap soalan 8 (CTPS 3 KIM)	29
4.11	Respons pelajar terhadap soalan 9 (CTPS 2 KIM)	30
4.12	Respons pelajar terhadap soalan 10 (CTPS 2 KIM)	31
4.13	Respons pelajar terhadap soalan 11 (CTPS 2 KIM)	32
4.14	Respons pelajar terhadap soalan 12 (CTPS 1 KIM)	33
4.15	Respons pelajar terhadap soalan 13 (EM 1 KIM)	34
4.16	Respons pelajar terhadap soalan 14 (EM 2 KIM)	35
4.17	Respons pelajar terhadap soalan 15 (EM 3 KIM)	36
4.18	Respons pelajar terhadap soalan 1 (TS 1 KIM)	37
4.19	Respons pelajar terhadap soalan 2 (TS 4)	38
4.20	Respons pelajar terhadap soalan 3 (TS 2 KIM)	39
4.21	Respons pelajar terhadap soalan 4 (TS 1 KIM)	40
4.22	Respons pelajar terhadap soalan 5 (TS 2 KIM)	41
4.23	Respons pelajar terhadap soalan 6 (TS 3 KIM)	42
4.24	Respons pelajar terhadap soalan 7 (TS 3 KIM)	43
4.25	Respons pelajar terhadap soalan 8 (TS 4)	44

4.26	Respons pelajar terhadap soalan 9 (TS 5)	45
4.27	Respons pelajar terhadap soalan 10 (LL 1 KIM)	46
4.28	Respons pelajar terhadap soalan 11 (LL 2 KIM)	47
4.29	Respons pelajar terhadap soalan 12 (LL 3 KIM)	48
4.30	Korelasi di antara latar belakang pelajar UMS dengan keberkesanan penerapan KI	49
4.31	Ujian- t yang mengukur perbezaan keberkesanan penerapan KI mengikut jantina	50
4.32	Analisis ANOVA sehala bagi menilai perbezaan keberkesanan penerapan KI mengikut tahun pengajian	51
4.33	Analisis Post-Hoc (LSD) bagi menilai perbezaan keberkesanan penerapan KI mengikut tahun pengajian	51
4.34	Analisis ANOVA sehala bagi menilai perbezaan keberkesanan penerapan KI mengikut sekolah pengajian	52
4.35	Analisis Post-Hoc (LSD) bagi menilai perbezaan keberkesanan penerapan KI mengikut sekolah pengajian	52
4.36	Analisis ANOVA sehala bagi menilai perbezaan keberkesanan penerapan KI mengikut keturunan	53
4.37	Analisis ANOVA sehala bagi menilai perbezaan keberkesanan penerapan KI mengikut agama	54
4.38	Analisis Post-Hoc (LSD) bagi menilai perbezaan keberkesanan penerapan KI mengikut agama	54

RUJUKAN

- A. Aziz Deraman, 2002. *Tamadun Melayu dan Pembinaan Bangsa Malaysia*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- A. Aziz Deraman, 2005. *Asas Pemikiran Kebudayaan Malaysia*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Ab. Aziz Yusof, 2003. *Mengurus Pasukan Kerja Prestasi Tinggi*. Selangor: Prentice Hall-Pearson Malaysia Sdn. Bhd.
- Ahmad Fadzli Yusof, 2004. *Mengurus Kerja Berpasukan*. Pahang: PTS Publications & Distributors Sdn. Bhd.
- Ahmad Mahdzan Ayob, 1995. *Kaedah Penyelidikan Sosioekonomi*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Ahmad Ridzwan Mohd *et al.*, 2008. Kemahiran Insaniah: Elemen Etika dan Profesional dalam Pembangunan Negara. *Prosiding Seminar Kemahiran Insaniah dan Kesejahteraan Sosial (SKIKS)*. Jld.1. hlm. 327-339.
- Ainon Mohamad & Abdullah Hassan, 1998. *Teknik Berfikir*. Kuala Lumpur: Utusan Publications & Distributors Sdn. Bhd.
- Asmah Hj. Omar, 1997. *Wacana Temuduga dan Wawancara*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Azhar Hj. Mad Aros, 2004. *Tamadun Islam dan Tamadun Asia*. Selangor: Oxford Fajar Sdn. Bhd.
- Azharudin Mohd. Dali, 2004. *Tamadun India*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Azizan Baharuddin, 2005. *Dialog Peradaban: Peranan dan Kepentingannya di Malaysia*. Kuala Lumpur: Universiti Malaya.
- Bailey, Kenneth D., 1984. *Kaedah Penyelidikan Sosial* (Terj.) Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Bertens, K., 2006. *Etika dan Moral untuk Pengajian Tinggi* (Terj.) Kuala Lumpur: Penerbit Universiti Malaya.
- Chandra Muzaffar, 2005. *Global Ethic or Global Hegemony?* London: Ascan Academic Press.
- Chua Yan Piaw, 2006. *Asas Statistik Penyelidikan*. Kuala Lumpur: Mc Graw Hill.
- Chua Yan Piaw, 2006. *Kaedah Penyelidikan*. Kuala Lumpur: Mc Graw Hill.
- Daniel Tong, 2003. *A Biblical Approach to Chinese Traditions and Beliefs*. Singapore: Genesis Book.
- Faridah Che Hussain & Tengku Sarina Aini Tengku Kassim, 2008. Pembentukan Akhlak Mulia Mahasiswa Melalui Penerapan Pemikiran Kritis dan Kemahiran Menyelesaikan Masalah: Suatu Pendekatan dalam Pengajaran dan Pembelajaran di IPT. *Prosiding Seminar Kemahiran Insaniah dan Kesejahteraan Sosial (SKIKS)*. Jld.1. hlm.133-141.

- Fung Tu-Lan, 2006. *Sejarah Ringkas Falsafah Cina*. Terj. Lim Kim Hui. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Idris Awang, 2001. *Kaedah Penyelidikan: Suatu Sorotan*. Selangor: Intel Multimedia & Publication.
- Kementerian Pengajian Tinggi Malaysia, 2006. *Modul Pembangunan Kemahiran Insaniah untuk Institusi Pengajian Tinggi Malaysia*. Serdang: Universiti Putra Malaysia.
- Lok Chong Hoe, 1998. *Tamadun Cina: Falsafah, Pandangan Hidup dan Aspek-aspek Kesenian*. Pulau Pinang: Universiti Sains Malaysia.
- M. Umer Chapra, 2005. *Islam dan Cabaran Ekonomi*. Terj. Syed Putra Syed Hamid & Zahrita Hamzah. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Mahmud Zahim Sujod & Haslinda Hashim, 2008. Penerapan Elemen Komunikasi, Kepimpinan dan Kerja Berpasukan dalam Modul RAKSI di UMP. *Prosiding Persidangan Pembangunan Pelajar Peringkat Kebangsaan (NASDEC)*, hlm.669-673.
- Mardzelah Makhsin, 2007. *Sains Pemikiran dan Etika*. Selangor: PTS Professional Publishing Sdn. Bhd.
- Mashitah Sulaiman, 2008. Penerapan Kemahiran Kerja Berpasukan dalam Pengajaran dan Pembelajaran Kursus Hubungan Etnik: Tinjauan awal dan pengalaman USIM. *Prosiding Seminar Kemahiran Insaniah dan Kesejahteraan Sosial (SKIKS)*. Jld.1. hlm.363-376.
- Mohd. Majid Konting, 1991. *Kaedah Penyelidikan Pendidikan*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Mohd. Michael Abdullah, 1995. *Pemikiran Kritis*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Mohd. Sheffie Abu Bakar, 1995. *Metodologi Penyelidikan*. Selangor: Universiti Kebangsaan Malaysia.
- Mohd. Syariefudin Abdullah, 2005. *Inovasi Pengajaran dan Pembelajaran TITAS*. Tanjung Malim: Universiti Pendidikan Sultan Idris.
- Mok Soon Sang, 2009. *Literatur dan Kaedah Penyelidikan*. Selangor: Penerbitan Multi Media Sdn. Bhd.
- Osman Bakar, 1997. *Islam and Civilizational Dialogue*. Kuala Lumpur: Universiti Malaya.
- Osman Bakar, Azizan Baharuddin & Zaid Ahmad (pnyt.), 2009. *Modul Pengajian Tamadun Islam dan Tamadun Asia*. Kuala Lumpur: Penerbit Universiti Malaya.
- Peter M. Nardi, 2003. *Doing Survey Research: A Guide to Quantitative Methods*. USA: Pearson Education.
- Pusat Pengajian Siswazah UKM, 1999. *Menyediakan Usul Penyelidikan 1*. Bangi: Pusat Pengajian Siswazah UKM.

- Pusat Pengajian Siswazah UKM, 2000. *Menyediakan Tesis Akademik*. Bangi: Pusat Pengajian Siswazah UKM.
- Qasim Ahmad, 2000. *Eropah Moden Arus Sosio Politik dan Pemerintahan*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- R. Rajakrishnan & M. Rajantheran, 1994. *Pengantar Tamadun India*. Kuala Lumpur: Fajar Bakti Sdn. Bhd.
- Rahimah Abdul Kadir (pnys.), 2003. *Ke Arah Peningkatan Kualiti Pengajaran dan Pembelajaran TITAS*. Kuala Lumpur: Universiti Malaya.
- Salleh Amat, Zuria Mahmud & M. Mokhtar Tahar, 2008. Persepsi Pelajar IPTA terhadap Konsep dan Penekanan Aspek Kemahiran Insaniah. *Prosiding Persidangan Pembangunan Pelajar Peringkat Kebangsaan (NASDEC)*, hlm. 703-709.
- Shahrulanuar Mohamed, Ahmad Ridzwan Mohd. Noor, Norliah Kudus & Mahadi Abu Hassan, 2008. Keperluan Pembangunan Etika dan Moral di Kalangan Pelajar. *Prosiding Seminar Kemahiran Insaniah dan Kesejahteraan Sosial (SKIKS)*. Jld.1. hlm.213-225.
- Siti Rohana Omar, Norun Najjah Ahmat & Al-Mansor Abu Said, 2008. Blog Sebagai Salah Satu Medium Proses Pembelajaran Sepanjang Hayat: Satu Kajian Awal. *Prosiding Seminar Kemahiran Insaniah dan Kesejahteraan Sosial (SKIKS)*. Jld.2. hlm.29-41.
- Sivachandralingam Sundara Raja, 1998. *Tamadun Eropah*. Selangor: Fajar Bakti Sdn. Bhd.
- Sulaiman Masri, 2005. *Kaedah Penyelidikan dan Panduan Penulisan (Esei, Proposal, Tesis)*. Kuala Lumpur: Utusan Publication & Distributors Sdn. Bhd.
- Universiti Malaya, 2001. *TITAS*. Kuala Lumpur: Universiti Malaya.
- Universiti Malaya, 2006. *Tamadun Islam dan Tamadun Melayu*. Kuala Lumpur: Universiti Malaya.
- Watson, G.B. & Glaser, E.M., 1980. *Watson Glaser Critical Thinking Appraisal*. San Antonio: The Psychological Corporation, Harcourt Brace & Co.

INDEKS

B

Barat 24, 32, 33

E

Etika dan Moral Profesional 1, 3, 4, 7, 11, 14, 34

F

Falsafah 31, 3

I

Institusi Pengajian Tinggi Awam (IPTA) 2, 9, 10, 12, 17, 57

K

Kemahiran berkomunikasi 1, 2

Kemahiran generik 3

Kemahiran Insaniah (KI) 1-3, 5, 9, 12, 20, 52-55

Kemahiran Menyelesaikan Masalah 1- 3, 14, 55

Kementerian Pengajian Tinggi (KPT) 1, 3, 6, 57

Kerja Berpasukan 1, 3-5, 7, 10, 14, 21, 37,

M

Modal insan 9

P

Pelan Strategik Pengajian Tinggi Negara (PSPTN) 6

Pembelajaran berterusan 1, 3- 5, 7, 11, 14, 46

Pemikiran Kritis 1, 3, 7, 10, 14, 22

Pengajaran dan Pembelajaran 6, 7, 9, 11, 12

T

Tamadun Cina 7, 24, 30, 35

Tamadun India 7, 24, 28, 29, 35

Tamadun Islam 7, 24, 25, 35

Tamadun Islam dan Tamadun Asia (TITAS) 1-3, 5, 7, 11, 13, 16, 20, 21, 50,
54, 57

Tamadun Melayu 7, 35

Tamadun Timur 24

U

Universiti Malaysia Sabah 1-3, 5, 13, 17, 53, 56, 57

Buku ini membincangkan tentang persepsi pelajar terhadap kemahiran insaniah yang mereka peroleh hasil daripada pembelajaran kursus Tamadun Islam dan Tamadun Asia (TITAS). Kandungannya turut membincangkan perkaitan di antara faktor latar belakang pelajar Universiti Malaysia Sabah (UMS) dengan keberkesanan penerapan Kemahiran Insaniah (KI) serta perbezaan tahap keberkesanan penerapan KI mengikut latar belakang pelajar UMS. Perkongsian maklumat ini diharapkan dapat memberikan input kepada tenaga pengajar kursus TITAS khususnya supaya mereka dapat memperbaiki kaedah pengajaran dan pembelajaran agar KI dapat diterapkan dengan lebih berkesan.

ISBN 978-967-5224-65-2

Penerbit **UMS**
<http://www.ums.edu.my/penerbit>